

TÜRK KAMU BANKALARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: 2003–2015 DÖNEMİ¹²

Yrd. Doç. Dr. Ali BORA³,

Yrd. Doç. Dr. Erdal ARSLAN⁴

Özet

Çalışmanın amacı; 2003–2015 dönemi kamu sermayeli mevduat bankalarının oran analizi ile karşılaştırmalı olarak performanslarının değerlendirilmesidir. 1991 yılında 8 olan kamu sermayeli mevduat bankalarının sayısı 1992–1994 döneminde 6'ya, 1995–1997 döneminde 5'e, 1998–2000 döneminde 4'e gerilemiş, 2001 yılından itibaren 3 olarak varlığını devam ettirmiştir. Karşılaştırması yapılacak kamu sermayeli mevduat bankaları 2001 yılından itibaren varlığını devam ettiren T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası ve Türkiye Vakıflar Bankasıdır.

Kamu bankalarının sayısı 3 olmasına rağmen ilgili dönemde aktif büyüklüğüne göre sektör payları toplamda yaklaşık %30, kullandıkları krediler ve alacaklara göre yaklaşık %25, toplam mevduata göre yaklaşık %36 olmuştur. Kamu bankalarının karşılaştırılmasında oran analizi yöntemi ile kullanılmıştır. Oran analizi karşılaştırmalar için kullanılan anlaşılır ve yaygın bir teknik olması nedeni ile tercih edilmiştir. Oran analizinde kullanılan oranlar; aktif kalitesi ve karlılık oranları ile personel maliyetleridir.

Anahtar Kelimeler: Türk Bankacılık Sistemi, Kamu Bankaları, Finansal Rasyolar

COMPARATIVE ANALYSES OF PUBLICLY OWNED BANKS IN TURKEY: 2003- 2015 PERIOD

Abstract

In this study, publicly-owned banks in Turkish Banking Sector have been compared by using basic financial ratios. These ratios are asset quality ratios, capital adequacy ratios, profitability ratios, liquidity ratios. Numbers of public banks were 8 in 1991, decreased 6 during the period of 1992–1996, decreased 5 during the period of 1995–1997, decreased 4 during the period of 1998–2000 and have been 3 since 2001.

These 3 banks are T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası and Türkiye Vakıflar Bankası. These 3 publicly-owned banks have approximately 30 percent market share of assets, 25 percent market share of credit, and 36 percent market share of deposits. Comparing of these banks will be investigated by ratio analyses method. Because this method clearer and more common, it will be preferred in this study. These ratios are on quality of assets, profitability ratios, and personnel costs.

Keywords: Turkish Banking System, Publicly-Owned Banks, Financial Ratios.

¹ Çalışma 20-21 Nisan 2017 tarihlerinde düzenlenen “II. Ulusal EconHarran İktisat Kongresi”nde sunulan bildiriden makale haline getirilmiştir.

² Bu çalışmada “Erdal Arslan ve Ali Bora. (2016). Milenyum Öncesi ve Sonrası (1991-2015) Türkiye’deki Bankacılık Sektörü, 1. Basım, Ankara Ofset Basım Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara” eserden faydalanılmıştır.

³ Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, alibora@osmaniye.edu.tr, GSM: 0536 483 89 96

⁴ Selçuk Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, erdalarslan@selcuk.edu.tr, GSM: 0532 424 95 68

1. GİRİŞ

Cumhuriyetten önceki dönemde ilk bankacılık faaliyeti 1847 yılında Galata bankerleri tarafından kurulan İstanbul Bankası (Banque de Constantinople) ile başlamış, ancak banka faaliyetini 1852 yılına kadar sürdürebilmiştir. İsmi Osmanlı olan ancak sermayesi İngiliz ve Fransız olan Osmanlı Bankası, Ottoman Bank adıyla 1856 yılında İngiliz sermayesiyle kurulmuş, daha sonra Fransızlar ortak olmuş ve 1863 yılında Bank-ı Osmani-i Şahane olarak hizmet vermeye başlamıştır. Osmanlı Bankası başlangıçta ticaret bankası olarak faaliyet göstermiş, daha sonra Osmanlı Devleti'nin kağıt para basma imtiyazını da içeren borçlanma hizmetlerini üstlenmiştir. Ancak Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Hükümetinin avans ve banknot ihraç isteği Osmanlı Bankası tarafından geri çevrilerek kendine verilen para basma görevini yerine getirmemiştir. Bu olay devlete ait bankaya sahip olmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı Yugoslavya'nın Niş kenti valisi olan Mithat Paşa, çiftçilerin tefecilerin eline düşmesi sebebiyle bu alanda teşkilatlanmanın ve devlet yardımının gerekli olduğunu değerlendirmiş ve çiftçilerin tefecilerin elinden kurtarılması için halk hareketiyle desteklenen devlet yardımının gerektiği sonucuna varmıştır. Bu sebeple 1863 yılında çiftçilerin oluşturduğu kaynakla, Mithat Paşa öncülüğünde devlet eliyle ve devlet himayesinde Memleket Sandıkları kurulmuştur. Bu organizasyon, milli bankacılığın ilk örneği olarak tarihe geçmiş ve bu girişim bugünkü Ziraat Bankası'nın temelini oluşturmuştur (Arslan ve Bora, 2016, s. 146). Türkiye Halk Bankası'nın 1933 yılında çıkarılan 2284 sayılı Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanunu ile kuruluş süreci başlamış ve Banka, 23 Mayıs 1938 tarihinde faaliyete geçmiştir. 1938-1950 yılları arasında finansman sağladığı Halk Sandıkları kanalı ile kredi hizmeti veren banka, 1950 yılından sonra doğrudan şube açma ve kredi kullandırma yetkisi ile faaliyetine devam etmiştir. Türkiye Vakıflar Bankası 11 Ocak 1954 tarihinde 6219 sayılı özel bir kanunla kurulmuştur.

1954 yılında 14 olan kamusal sermayeli mevduat bankaları sayısı 1964 yılında 12'ye düşmüş, 1976 yılında 13'e çıkmış, ancak dört yıl sonra 1980 yılında 12'ye gerilemiş, 1983 yılında tekrar 13'e çıkırsa da bir yıl sonra 1984 yılında 12'ye, 1986 yılında 8'e düşmüş, 1987 yılında 9'a çıkırsa da 1988'de tekrar 8'e düşmüş ve 1992 yılına kadar bu sayıda kalmıştır. 1992 yılında 6'ya 1995 yılında 5'e, 1998 yılında 4'e 2001 yılında da 3'e düşen kamusal sermayeli mevduat bankaları sayısı bu tarihten sonra 3 banka ile faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu bankalar, yukarıda kısaca tarihi geçmişi anlatılan Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası ve Türkiye Vakıflar Bankası'dır.

Çalışmada kamu sermayeli mevduat bankalarının 2003 – 2015 dönemi faaliyetleri oran analizi yöntemiyle incelenecektir. Oran analizi yöntemi, karşılaştırmalar için kullanılan anlaşılır ve yaygın bir teknik olması nedeni ile tercih edilmiştir. Yapılan karşılaştırmalar 2015 yılı için ve 2003 – 2015 dönemi için ayrı ayrı olmak üzere sektör ortalamasına göre ve bankaların kendi aralarında karşılaştırmalar şeklinde olacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde Türk Bankacılık Sistemi'nde faaliyet gösteren bankalar, özellikle de kamu sermayeli bankalarla ilgili çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde aktiflerin, kredi ve alacaklar ile mevduatın Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)'ya oranı ve kredilerin mevduata oranından oluşan Türk Bankacılık Sektörü'ne ait büyüklüklere yer verilmiştir. Sonraki bölümlerde bankaların sektör payları, bankaların aktif kalitesi ile ilgili oranları, karlılık ile ilgili oranlar, personel maliyetleri incelenmektedir.

2. LİTERATÜR

Önal ve Sevimeser (2006) tarafından yapılan çalışmada Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların sahiplik yapılarına göre etkinlikleri karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda en etken banka grubunun yabancı sermayeli bankalar olduğu, yabancı sermayeli

bankaları kamu sermayeli bankalar takip ettiği ve özel sermayeli bankalar etkinlik açısından listenin sonunda yer aldığı tespit edilmiştir.

Aktaş ve Kargın (2007) tarafından yapılan çalışmada Türk Bankacılık Sektöründeki yabancı bankalar ile ulusal bankalar bazı finansal oranlar açısından karşılaştırılmış, bu karşılaştırma Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren yabancı ve ulusal bankaların farklı finansal özellik taşıyıp taşımadığı araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, yabancı bankalar daha yüksek Sermaye Yeterliliği ve Likidite oranlarına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. “Sermaye Yeterliliği” oranlarında yabancı bankaların ulusal bankalara göre daha yüksek sermaye yeterliliğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Yabancı bankaların ulusal bankalara göre daha sağlam bir finansal yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yabancı bankalar ile ulusal bankalar arasında “Aktif Kalitesi”ni yansıtan oranlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. İncelenen dönem boyunca, yabancı bankaların ulusal bankalara göre daha yüksek “Likidite” oranlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda, yabancı bankalar ile ulusal bankalar arasında karlılık oranları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Özgür (2008) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de mevcut kamu bankalarının 2003-2007 yılları arasındaki finansal verileriyle “Veri Zarflama Analizi” kullanılarak çok yönlü etkinlik ve verimlilik ölçüm çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda Ziraat Bankası’nın en büyük kamu bankası olmasının yanında finansal açıdan da en etkin birim olduğu, Halk Bankası’nın da finansal etkinliğinin yüksek olduğu, Vakıflar Bankası’nın ise kamu bankaları arasında etkinliği en düşük banka olduğu belirlenmiştir.

Akbulut ve Albayrak (2009) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de mülkiyet yapısı açısından bankaların performansı ve bu mülkiyet yapılarının hangi faktörlere göre ayrıştığı incelenmiştir. Çalışmada temel bileşenler analizi ile mevduat bankaları için yıllara göre performans endeksleri elde edilmiş, elde edilen endekslere göre genelde yabancı bankaların özel ve kamu bankalarından daha iyi bir performansa sahip olduğu görülmüştür. Bu tür bir sonucun elde edilmesinde kısmen yabancı bankaların şube sayılarının ve personel sayılarının nispi olarak daha az olması ile açıklanabilmektedir.

Ata (2009) tarafından yapılan çalışmada, Türk bankacılık sektöründe yer alan yerli ve yabancı bankalar finansal performansları açısından karşılaştırılmış, bankacılık sektörüne yabancı sermaye girişinin bankaların performansı üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda performans göstergeleri açısından yerli bankaların yabancı bankalara oranla daha etkin olduğu ancak özellikle Faiz Dışı Giderin Toplam Aktife oranı, Aktif Karlılığı ve Faaliyet Karının Toplam Aktife oranı değişkenleri açısından yabancı bankaların etkinliğinin arttığı ortaya konmuştur. Yapılan analizler sonucunda, Türkiye’deki yerli bankaların yabancı bankaların faaliyetlerine kıyasla daha yüksek performans sergilediği ve yerli bankalar yabancı bankalardan daha yüksek ortalama maliyet etkisine ve ortalama karlılık etkisine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak yabancı bankaların yerli bankalara göre daha yüksek faiz dışı gider/toplam aktif oranı ile çalıştığı belirlenmiştir. Bu durum yabancı bankaların aktif karlılığı ve faaliyet karı/toplam aktif oranları bakımından daha belirleyici hale gelmesine neden olduğu ileri sürülmektedir.

Yücel (2009) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren 3’ü kamu sermayeli, 10’u özel sermayeli mevduat bankaları ve 11 tanesi de Türkiye’de kurulmuş yabancı bankalardan oluşan yirmi dört bankanın 2002-2007 yılları arasında bankacılıkla ilgili on dokuz değişken üzerinden bir performans değerlendirmesi faktör analizi ile hesaplanan skor değerleri üzerinden yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda 2002 yılında kamu bankaları; sermaye, likidite, kredi ve karlılık oranları bakımından yabancı bankalar ve özel sermayeli

bankaların önüne geçtikleri belirlenmiş, bunun en önemli sebebi olarak da devletin 2001 ekonomik krizi sonrasında kamu bankalarına sağlamış olduğu imtiyazlar olarak belirtilmiştir. Durum 2003 – 2004 yıllarında benzer biçimde devam etmiş, 2005 yılında yabancı ve özel sermayeli bankaların lehine dönmeye başlamıştır.

Demireli (2010) tarafından yapılan çalışmada 2001 – 2007 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren ve ülke çapında yaygın olarak hizmet veren kamu sermayeli bankaların (Türkiye Cumhuriyeti Halk Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası) performanslarının çok kriterleri karar verme yöntemlerinden TOPSIS yöntemi ile belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda yurt çapında yaygın olarak faaliyet gösteren kamu sermayeli bankaların yerel ve global finansal krizlerden etkilendiği, performans puanlarının yurtdışı verilere dayalı olarak sürekli olarak dalgalanmalar gösterdiği, bankacılık sektöründe göze çarpan bir iyileşmenin kaydedilmediği belirlenmiştir.

Taşkın (2011) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de 1995-2009 yılları arasında faaliyet gösteren ticari bankaların performanslarını etkileyen içsel ve dışsal faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Sonuçlar bankacılık performansının daha çok mikro değişkenlerden etkilendiğini ve makroekonomik faktörlerin anlamlı düzeyde bir etkisinin olmadığını, bankaların kendi değişkenlerinin genel ekonomik konjonktürden daha etkili olduğu ortaya konmuştur.

Uçkun ve Girginer (2011) tarafından yapılan çalışmada Türk Bankacılık Sistemi’ndeki 3 kamu ve 10 özel mevduat bankası 2008 yılına ait finansal oranlarla Gri İlişki Analizi (GİA) kullanılarak finansal performanslarının belirlenmesi amaçlanmıştır. GİA sonucunda finansal performans bakımından ilk sırayı kamu bankalarında Ziraat Bankası, özel bankalarda ise Anadolu Bankası almıştır. Finansal başarıdaki en önemli finansal oranlar kamu bankalarında kârlılıkla ilgili oranlar, özel bankalarda ise aktif kalitesiyle ilgili oranlar olarak belirlenmiştir.

Sarıtaş ve Gökçe (2012) tarafından yapılan çalışmada Türk Bankacılık Sistemi içerisinde faaliyet gösteren ulusal ve yabancı sermayeli bankaların sermaye yeterlilik oranı ile sermayenin kaynağı arasındaki korelasyonu ve sermayenin kaynağı ile piyasaya kullandırılan kümülatif kredi miktarı arasındaki ilişki incelenmiştir. (Yapılan bağımsız oran analizine, göre 2005 ve 2010 yılı sonu arasında sermayenin kaynağı ile sermaye yeterlilik oranı arasındaki ilişki incelendiğine 2005-2008 döneminde ulusal sermayeli bankaların sermaye yeterlilik oranının yabancı sermayeli bankalarınkinden daha yüksek olduğu, 2009-2010 yıllarında ise bu durumun tam tersi bir durum söz konusu olduğu ortaya konmuş, yapılan analiz sonucunda bankaların sermayesinin kaynağı ile Sermaye Yeterlilik Oranı arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Ayrıca bu çalışmada ulusal ve yabancı sermayeli bankalar piyasaya sağladıkları kredi miktarı açısından incelenmiş, 2005-2010 yılları arasında ulusal sermayeli bankaların daha fazla piyasaya fon sağladıkları ortaya konmuş, sermayenin kaynağı ile kümülatif kredi miktarı arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır.

Artar ve Sarıdoğan (2012), yapmış olduğu çalışmada 2009 küresel finansal krizin Türkiye’de bankacılık sektörüne etkilerini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, 2009 küresel finansal krizin bankacılık sektörü üzerindeki olumsuz etkileri, 2001 yılında bankacılık sektöründe gerçekleştirilen yapılandırma sayesinde kazandığı güçlü yapısı sebebiyle, sınırlı düzeyde kaldığı, bankacılık sektörünün 2009 yılı karlılık oranının önemli ölçüde yükseldiği ve net faiz marjındaki değişimin karlılık yapısını da şekillendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Demirel vd.(2013) tarafından yapılan çalışmada, banka grubu çerçevesinde yapılmış; özel, kamu ve yabancı mevduat bankaları gruplarının faaliyet oranları ve karlılık göstergeleri, 2002 Mart – 2012 Haziran arasında üçer aylık veriler kullanılarak zaman serisi – panel veri analizi yöntemiyle karşılaştırılmıştır. Çalışmada karlılık ölçütü olarak alınan “personel

giderleri / toplam aktif” ve “operasyonel giderler / toplam aktif” oranlarında kamu bankalarının belirgin biçimde daha verimli çalıştığı tespit edilmiştir. Özel karşılıklar sonrası net faiz geliri / toplam aktifler oranında kamu sermayeli mevduat bankalarının belirgin bir biçimde, yabancı sermayeli bankalar ve özel sermayeli mevduat bankalarından daha karlı olduğu, net faiz geliri / toplam aktiflerde yabancı sermayeli bankaları daha yüksek karlılık göstergelerine sahip olduğu belirlenmiştir.

Küçükaksoy ve Önal (2013) tarafından yapılan çalışmada; 2004-2011 yılları arasında, Türk bankacılık sektöründe aralıksız olarak faaliyet gösteren 10 adet özel sermayeli mevduat bankaları ve 5 adet yabancı sermayeli mevduat bankalarının etkinlikleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda ölçeğe göre değişken getiri varsayımı altında 2004 yılında 7 KVB (Karar Verme Birimleri), 2005 yılında 7 KVB, 2006 yılında 6 KVB, 2007 yılında 8 KVB, 2008 yılında 7 KVB, 2009 yılında 5 KVB, 2010 yılında 7 KVB ve 2011 yılında ise 7 KVB teknik olarak etkin olduğu ve KVB’lerinin genel durumu incelendiğinde ise, sektörün ölçeğe göre değişken getiri varsayımı altında teknik etkinliği 2004 yılında %94, 2005 yılında %98, 2006 yılında %96, 2007 yılında %99, 2008 yılında %98, 2009 yılında %90, 2010 yılında %90 ve 2011 yılında ise %97 gerçekleşmiştir.

Bağcı ve Rençber (2014) tarafından yapılan çalışmada, 2006 – 2012 yılları arasında 3 kamu bankası ile 10 özel banka arasında kârlılık performanslarının Promethee yöntemi ile karşılaştırması yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda kamu bankaları içerisinde en kârlı banka Halk Bankası, özel bankalar içerisinde Denizbank olduğu belirlenmiştir. Tüm bankalar dikkate alındığında hem kamu bankalarının daha kârlı olduğu hem de Halk Bankası’nın en kârlı banka olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. BANKACILIK SEKTÖRÜNE AİT BÜYÜKLÜKLER

Bu başlık altında ilk olarak aktiflerin, kredi ve alacaklar ile mevduatın GSYH’ya oranı, kredilerin mevduata oranı incelenmekte daha sonra bankaların toplam aktiflere göre, kredilere, mevduata ve karlılığa göre sektör payları ele alınmaktadır.

3.1. Aktiflerin, Kredi ve Alacaklar ile Mevduatın GSYH’ya Oranı, Kredilerin Mevduata Oranı

Bankacılık sektörünün ekonomideki yerini görme açısından aktiflerin GSYH’ya oranının incelenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte toplam krediler ve alacakların GSYH’ya oranı, toplam mevduatın GSYH’ya oranı da bankacılık sektörünün ekonomideki büyüklüğü hakkında fikir verebilecektir.

Tablo 1: Aktiflerin GSYH’ya oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aktifler / GSYH	55	55	61	64	66	74	84	88	89	92	105	108	114,5

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Banka aktiflerinin GSYH’ya oranı 2004 yılından 2015 yılına kadar sürekli artış göstermiş, 2013 yılında %100’ü aşarak %105’e, 2015 yılında da %114,5’e ulaşmıştır. Bunun anlamı bankacılık sektörünün sahip olduğu varlıklar ülkenin bir yıllık üretiminden daha fazla bir değere ulaşmıştır. Bu oran 2014 yılı için Avrupa Birliği ortalaması %311, İngiltere’de %399, Yunanistan’da %222, İspanya’da %286 olmuştur (Sümer, 2016, s. 498).

Tablo 2: Krediler ve alacaklar ile mevduatın GSYH'ya oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krediler ve Alacaklar / GSYH	15	19	24	29	33	39	40	46	51	54	65	69	75
Mevduat / GSYH	35	35	39	41	42	48	53	56	54	54	60	60	64
Kredi ve Alacaklar / Mevduat	44	52	60	70	79	81	75	83	95	100	108	115	117

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Krediler ve Alacakların GSYH’ya oranı incelendiğinde; 2003 yılında %15 olan oran yıllar itibariyle artış göstermiş ve 2011 yılında %51’e 2015 yılında da %75’e ulaşmıştır. Mevduatın GSYH’ya oranı incelendiğinde; 2003 yılında %35 olan bu oran 2010 yılına kadar artış göstermiş ve %56’ya ulaşmış, 2011 yılında %54’e gerilese de 2015 yılında %64 olarak gerçekleşmiştir. İki oran karşılaştırıldığında 2012 yılına kadar mevduatın GSYH’ya oranı daha yüksek iken 2012 yılında birbirine eşit olmuş ve bu yıldan sonra kredilerin GSYH’ya oranı sürekli olarak daha yüksek gerçekleşmiştir. Kredi ve alacakların mevduata oranı dikkate alındığında; 2003 yılında %44 iken yani mevduatın sadece %44’ü kredi olarak kullanılıyorken bu oran 2008 yılına kadar artış göstermiş ve bu yılda %81 olmuş, 2009 yılında %75’e gerilemiş, ancak sonraki yıllar artışına devam etmiş, önce 2012 yılında %100’e ulaşmış, 2014 yılında %115 ve 2015 yılında da %117 olmuştur. Bu durum bankalardaki mevduatın krediler için yetmediği ve bankaların mevduat dışı kaynaklara başvurduğu anlamına gelmektedir.

Kredilerin GSYH oranı Avrupa Birliği ortalaması 2014 yılı için %164 iken mevduatın GSYH’ya oranı %157 olmuştur. Avrupa Birliğinde de kredilerin mevduatın üzerinde olduğu görülmektedir. Ancak kredilerin mevduata oranına bakıldığında 2014 yılı için bu oran Avrupa Birliği ortalamasında %105, İngiltere’de %107, Fransa’da %110’dur (Sümer, 2016, s. 498).

3.2. Bankaların Sektör Payları

Bankaların sektör payları başlığı altında toplam aktiflere göre, toplam kredilere, toplam mevduata ve karlılığa göre sektör payları incelenmektedir.

3.2.1. Toplam Aktiflere Göre Sektör Payları

Bankaların büyüklükleri toplam aktif büyüklüğe göre ölçülmektedir. Bankaların toplam aktiflere göre sektör paylarının incelenmesi, bankaların büyüklükleri hakkında fikir verecektir.

Tablo 3: Kamu sermayeli bankaların toplam aktifleri (milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ziraat Bankası	46.655	56.994	65.050	71.904	80.942	104.413	124.529
Halk Bankası	19.361	25.709	27.053	34.425	40.235	51.096	60.650
Vakıflar Bankası	17.118	24.199	32.383	37.034	42.409	52.194	64.798
Kamu Bankaları	83.134	106.903	124.486	143.362	163.585	207.702	249.976
Sektör Toplamı	249.750	306.452	396.970	484.857	561.172	705.871	798.533

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016; www.tbb.org.tr

Tablo 3(Devamı): Kamu sermayeli bankaların toplam aktifleri (milyon TL)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	151.160	160.681	162.868	207.530	247.600	302.848
Halk Bankası	72.942	91.124	108.282	139.944	155.423	187.729
Vakıflar Bankası	73.962	89.185	104.580	135.496	158.218	182.947
Kamu Bankaları	298.064	340.989	375.730	482.970	561.241	673.525
Sektör Toplamı	961.876	1.160.712	1.298.143	1.635.370	1.888.309	2.235.995

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016; www.tbb.org.tr

Kamu bankalarının toplam aktifleri incelendiğinde; Ziraat Bankası’nın en yüksek aktif büyüklüğe sahip olduğu banka olduğu görülmektedir. 2003 yılında 46.555 milyon TL olan Ziraat Bankası’nın aktif büyüklüğü, 19.361 milyon TL olan Halk Bankası’ndan %141, 17.118 milyon TL olan Vakıflar Bankası’ndan %173 daha fazladır. 2015 yılında 302.848 milyon TL aktif büyüklüğe sahip olan Ziraat Bankası, 187.729 milyon TL aktif büyüklüğe sahip olan Halk Bankası’ndan %61, 182.947 milyon TL aktif büyüklüğe sahip olan Vakıflar Bankası’ndan %66 daha fazla olmuştur. Bu durumda 2003 yılından 2015 yılına kadar Ziraat Bankası ile iki banka arasındaki aktif büyüklük farkı azalmıştır.

Tablo 4: Kamu sermayeli bankaların toplam aktiflere göre sektör payları (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat B.	18,7	18,6	16,4	14,8	14,4	14,8	15,6	15,7	13,8	12,5	12,7	13,1	13,5
Halk B.	7,8	8,4	6,8	7,1	7,2	7,2	7,6	7,6	7,9	8,3	8,6	8,2	8,4
Vakıflar B.	6,9	7,9	8,2	7,6	7,6	7,4	8,1	7,7	7,7	8,1	8,3	8,4	8,2
Kamu Ser.	33,3	34,9	31,4	29,6	29,2	29,4	31,3	31,0	29,4	28,9	29,5	29,7	30,1

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların toplam aktiflere göre sektör payı incelendiğinde; 2003 yılında %18,7 olan Ziraat Bankası payı yıllar itibariyle azalmış, 2012 yılında incelenen dönem içerisindeki en düşük oran olan %12,5’e kadar gerilemiş, 2015 yılında 2012’ye göre bir puanlık artışla %13,5 olarak gerçekleşmiştir. Halk Bankası’nın 2003 yılında %7,8 olan oranı 2005 yılında %6,8’e kadar gerilese de sonraki yıllarda artış göstermiş ve 2015 yılında %8,4 olmuştur. 2003 yılında Vakıflar Bankası’nın sahip olduğu %6,9’luk oran sonraki yıllarda bu oranın altına düşmemiş ve 2015 yılında %8,2 olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılında Ziraat Bankası’nın aktiflere göre sektör payı Halk Bankası’ndan yaklaşık on bir puan, Vakıflar Bankası’ndan yaklaşık on iki puan fazla iken, 2015 yılında Halk Bankası’ndan yaklaşık 5,1 puan, Vakıflar Bankası’ndan 5,3 puan fazla olarak gerçekleşmiştir. Bankalar arasındaki fark biraz daha azalmıştır.

Tablo 5: Kamu sermayeli bankaların toplam aktiflerinin bir önceki yıla göre % değişimi

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat B.	-	22	14	11	13	29	19	21	6	1	27	19	22
Halk B.	-	33	5	27	17	27	19	20	25	19	29	11	21
Vakıflar B.	-	41	34	14	15	23	24	14	21	17	30	17	16
Sektör Ort.	-	22,7	29,5	22,1	15,7	25,8	13,1	20,5	20,7	11,8	26,0	15,5	18,4

Not: Tablo 4'ten türetilmiştir.

Bankaların toplam aktiflerinin bir önceki yıla göre değişimi incelendiğinde; Ziraat Bankası'nın incelenen 12 yılda 6 yıl sektör ortalamasının altında kaldığı, en büyük değere %29 ile 2008 yılında, en düşük değere de %1 ile 2012 yılında sahip olmuştur. Halk Bankası 12 yılda sadece üç yıl sektör ortalamasının altında kalmış, en düşük değere %5 ile 2005 yılında, en yüksek değere %33 ile 2004 yılında ulaşmıştır. Vakıflar Bankası ise 12 yılda beş yıl sektör ortalamasının altında kalmış, en düşük değere %14 ile 2006 ve 2010 yılında, en yüksek değere %41 ile 2004 yılında sahip olmuştur.

3.2.2. Toplam Kredilere Göre Sektör Payları

Bankaların büyüklükleri aktiflere göre ölçülmektedir. Ancak bankaların kullandığı kredilerin büyüklüğü bu konuda bankaların tercihini ve sektördeki yerini göstermektedir. Toplam aktiflere göre sektördeki payı büyük olan bir bankanın, daha az kredi kullandırması durumunda kredilere göre sektör payı düşük olabilecektir.

Tablo 6: Kamu sermayeli bankaların kredi ve alacakları (milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ziraat Bankası	5.498	9.135	13.425	17.371	21.604	30.836	36.725
Halk Bankası	2.519	4.340	6.219	11.646	18.121	25.836	32.458
Vakıflar Bankası	4.715	8.062	11.905	18.043	23.470	30.502	34.573
Kamu Bankaları	12.732	21.536	31.549	47.060	63.195	87.175	103.755
Sektör Toplamı	69.990	103.241	153.059	218.064	280.453	366.901	381.013

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2001 - 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016. www.tbb.org.tr

Tablo 6(Devamı): Kamu sermayeli bankaların kredi ve alacakları (milyon TL)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	57.444	71.430	71.427	111.048	141.915	186.813
Halk Bankası	44.297	56.216	65.894	84.848	101.767	126.745
Vakıflar Bankası	44.861	57.309	68.133	86.752	104.584	123.781
Kamu Sermayeli	146.601	184.956	205.453	282.649	348.265	437.339
Sektör Toplamı	508.862	664.290	768.939	1.015.524	1.209.686	1.458.517

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2001 - 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016. www.tbb.org.tr

Bankaların kredi ve alacakları incelendiğinde; 2003 yılında Ziraat Bankası 5.498 milyon TL ile ilk sırada Vakıflar Bankası 4.715 milyon TL ile ikinci sırada ve Halk Bankası 2.519 milyon TL ile de son sırada yer almaktadır. Ziraat Bankası'nın 2012 yılındaki 3 milyon TL'lik azalışın dışında kredi ve alacaklar üç banka içinde sürekli artış göstermiştir. 2008

yılında bir önceki yıla göre krediler ve alacaklarda artış Ziraat Bankası'nın ve Halk Bankası'nın %43, Vakıflar Bankası'nın %30, 2009 yılında ise Ziraat Bankası'nın %20, Halk Bankası'nın %26 ve Vakıflar Bankası'nın %13 olmuştur. 2015 yılında Ziraat Bankası 186.813 milyon TL ile ilk sırada yer alırken, Halk Bankası 126.745 milyon TL ile ikinci sırada ve 2015 yılına kadar ikinci sırada yer alan Vakıflar Bankası 123.781 milyon TL ile son sırada yer almıştır.

Tablo 7: Kamu sermayeli bankaların krediler ve alacaklara göre sektör payları (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	7,9	8,8	8,8	8,0	7,7	8,4	9,6	11,3	10,8	9,3	10,9	11,7	12,8
Halk Bankası	3,6	4,2	4,1	5,3	6,5	7,0	8,5	8,7	8,5	8,6	8,4	8,4	8,7
Vakıflar Bankası	6,7	7,8	7,8	8,3	8,4	8,3	9,1	8,8	8,6	8,9	8,5	8,6	8,5
Kamu Sermayeli	18,2	20,9	20,6	21,6	22,5	23,8	27,2	28,8	27,8	26,7	27,8	28,8	30,0

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Bankaların krediler ve alacaklara göre sektör payları incelendiğinde; kamu sermayeli bankaların 2003 yılında %18,2 olan sektör payı 2009 yılına kadar her yıl yaklaşık birer puan artış göstermiş, 2009 yılında 3,4 puanlık bir artış göstermiş ve %27,2’ye ulaşmıştır. Sonraki yıllarda da yıllık yaklaşık birer puanlık artış devam etmiş ve 2015 yılında krediler ve alacaklara göre sektördeki payı %30’a yükselmiştir. Kamu sermayeli bankaların yaklaşık on iki puanlık artışın yaklaşık beş puanı Ziraat Bankası, beş puanı Halk Bankası ve iki puanı da Vakıflar Bankası tarafından sağlanmıştır. Ziraat Bankası 2003 yılında sahip olduğu %7,9’luk oranı 2009 yılında %9,6ya, 2010 yılında %11,3’e çıkarmış, sonraki yıllarda ortaya çıkan düşüşler ve yükselişler sonucunda 2015 yılında %12,8’lik bir paya ulaşmıştır. Halk Bankası 2003 yılında sahip olduğu %3,6’lık oranı yaklaşık her yıl birer puan artırmış ve 2015 yılında %8,7’lik paya ulaşmıştır. Vakıflar Bankası da 2003 yılında sahip olduğu payı 2009 yılında %9,1’e kadar çıkarmış olsa da 2015 yılında %8,5’lik paya sahip olmuştur.

3.2.3. Toplam Mevduata Göre Sektör Payları

Toplam mevduata göre sektör payı, bankaların fon kaynağı olarak mevduatı mı yoksa mevduat dışı kaynakları mı tercih ettiğini gösterecektir. Bir bankanın toplam aktiflere göre ve kredilere göre sektör payları birbirine yakın olsa bile fon kaynağı olarak mevduat dışı kaynakları daha fazla kullanması durumunda toplam mevduata göre sektör payı düşük olacaktır.

Tablo 8: Kamu bankalarının mevduatları (milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ziraat Bankası	33.852	45.382	51.778	59.653	68.250	83.883	98.530
Halk Bankası	13.821	19.453	20.898	27.188	30.841	40.271	43.950
Vakıflar Bankası	12.699	17.585	22.946	24.842	28.863	37.120	44.652
Kamu Sermayeli	60.372	82.420	95.622	111.683	127.953	161.275	187.131
Sektör Toplamı	160.812	197.394	253.579	312.832	356.984	453.485	507.259

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Tablo 8(Devamı): Kamu bankalarının mevduatları (milyon TL)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	125.797	113.067	118.966	141.735	153.255	186.469
Halk Bankası	54.782	66.247	79.974	100.756	103.708	122.146
Vakıflar Bankası	47.701	60.939	67.242	81.533	91.757	109.923
Kamu Sermayeli	228.280	240.253	266.183	324.024	348.721	418.538
Sektör Toplamı	614.681	698.920	770.016	943.313	1.057.638	1.250.698

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu bankalarının mevduatları incelendiğinde; 2003 yılında 60.372 milyon TL olan kamu bankalarının toplam mevduatının 33.852 milyon TL’si ilk sıradaki Ziraat Bankası’na 13.821 milyon TL’si ikinci sıradaki Halk Bankası’na ve 12.699 milyon TL’si son sıradaki Vakıflar Bankası’na ait iken, 2015 yılındaki 418.538 milyon TL kamu bankaları toplam mevduatının 186.469 milyon TL’si ilk sıradaki Ziraat Bankası’na, 122.146 milyon TL’si ikinci sıradaki Halk Bankası’na ve 109.923 milyon TL’si de üçüncü sıradaki Vakıflar Bankası’na ait olmuştur. 2003 yılından 2015 yılına kadar ilk sırayı sürekli Ziraat Bankası alırken ikinci sırayı 2005 ve 2009 yılları hariç Halk Bankası almıştır. 2003 yılında Ziraat Bankası Halk Bankası’nın 1,5 katı, Vakıflar Bankası’nın 1,7 katı kadar mevduata sahipken 2015 yılında Halk Bankası’ndan %53 , Vakıflar Bankası’ndan %70 daha fazla mevduata sahip olmuştur. Bankaların 2003 yılından 2015 yılına kadar mevduatlarının sürekli arttığı görülmektedir.

Tablo 9: Kamu sermayeli bankaların toplam mevduata göre sektör payları (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat B.	21,1	23,0	20,4	19,1	19,1	18,5	19,4	20,5	16,2	15,4	15,0	14,5	14,9
Halk B.	8,6	9,9	8,2	8,7	8,6	8,9	8,7	8,9	9,5	10,4	10,7	9,8	9,8
Vakıflar B.	7,9	8,9	9,0	7,9	8,1	8,2	8,8	7,8	8,7	8,7	8,6	8,7	8,8
Kamu Ser.	37,5	41,8	37,7	35,7	35,8	35,6	36,9	37,1	34,4	34,6	34,3	33,0	33,5

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankalarının toplam mevduata göre sektör payları incelendiğinde; 2003 yılında %37,5 olan payda Ziraat Bankası’nın %21,1, Halk Bankası’nın %8,6, Vakıflar Bankası %7,9 katkısı bulunmaktadır. 2003 yılından 2015 yılına kadar Ziraat Bankası ilk sırada, Halk Bankası iki yıl hariç ikinci sırada ve Vakıflar Bankası son sırada yer almıştır. Ziraat Bankası’nın 2004 yılında artan mevduata göre sektör payı 2005 yılından 2009 yılına kadar düşüş göstermiş, 2009 ve 2010 yılında birer puan yükselse de 2011’den itibaren tekrar düşmeye başlamış ve 2014 yılında incelenen dönem içerisindeki en düşük oran olan %14,5’e gerilemiş, 2015 yılında bir miktar artışla %14,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede Ziraat bankasının mevduata göre sektör payı yaklaşık altı puanlık düşüş göstermiştir. Halk Bankası incelenen dönem boyunca beş yıl düşüş yaşamış, ancak 2003 yılında %8,6 olan payını yaklaşık bir puan artırarak 2015 yılında %9,8’e çıkarabilmiştir. Vakıflar Bankası’nın da sadece iki yılda sektör ortalaması düşmüş ancak 2003 yılında %7,9 olan payını yaklaşık bir puan artırarak 2015 yılında %8,8’e yükseltmiştir. Sonuçta kamu sermayeli bankaların 2003 yılında %37,5 olan mevduata göre sektör payları dört puan azalarak 2015 yılında %33,5’e gerilemiştir.

3.2.4. Bankaların Karlılığa Göre Sektör Payları

Bankaların karlılığa göre sektör payı bankaların büyüklüğü ile yakından ilgilidir. Eğer bir banka toplam aktiflere göre buna bağlı olarak kredilere göre sektör payı büyükse, diğer bankalar kadar kar elde etmesi durumunda karlılığa göre sektör payı da büyük çıkacaktır.

Tablo 10: Kamu sermayeli bankaların karları (milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ziraat Bankası	1.073	1.531	1.802	2.100	2.351	2.134	3.511
Halk Bankası	486	528	532	863	1.131	1.018	1.631
Vakıflar Bankası	232	624	535	770	1.031	753	1.251
Kamu Sermayeli	1.790	2.682	2.869	3.733	4.513	3.906	6.393
Sektör Toplamı	5.610	6.456	5.715	10.981	14.332	12.774	19.477

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016; www.tbb.org.tr

Tablo 10(Devamı): Kamu sermayeli bankaların karları (milyon TL)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	3.713	2.101	2.650	3.330	4.051	5.163
Halk Bankası	2.010	2.045	2.595	2.751	2.206	2.315
Vakıflar Bankası	1.157	1.227	1.460	1.586	1.753	1.930
Kamu Sermayeli	6.880	5.373	6.706	7.667	8.010	9.408
Sektör Toplamı	21.360	19.042	22.607	23.613	24.466	25.644

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016; www.tbb.org.tr

2003 yılında kamu sermayeli bankaların elde ettiği 1.790 milyon TL karın %60’ına denk gelen 1.073 milyon TL’sini Ziraat Bankası, %27’sine denk gelen 486 milyon TL’sini Halk Bankası ve %13’üne denk gelen 232 milyon TL’sini de Vakıflar Bankası elde etmiştir. Ziraat Bankası 2008 yılında, Halk Bankası 2008 ve 2014 yıllarında, Vakıflar Bankası ise 2005, 2008 ve 2010 yıllarında elde ettiği kar bir önceki yıla göre düşüş göstermiştir. 2015 yılında Ziraat Bankası toplam 9.408 milyon TL’lik kamu sermayeli bankaların karının %55 olan 5.163 milyon TL’sini, Halk Bankası %25 olan 2.315 milyon TL’sini, Vakıflar Bankası da %20 olan 1.930 milyon TL’sini elde etmiştir. 2003 yılına göre Ziraat Bankası’nın kamu sermayeli bankaların toplam karına yaptığı katkı beş puan, Halk Bankası’nın iki puan azalırken Vakıflar Bankası’nın katkısı, iki bankanın kaybı olan, yedi puan artmıştır.

Tablo 11: Kamu sermayeli bankaların karlılığa göre sektör payları (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat B.	19	24	32	19	16	17	18	17	11	12	14	17	20
Halk B.	9	8	9	8	8	8	8	9	11	11	12	9	9
Vakıflar B.	4	10	9	7	7	6	6	5	6	6	7	7	8
Kamu Ser.	32	42	50	34	31	31	33	32	28	30	32	33	37

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016; www.tbb.org.tr

Kamu sermayeli bankalar 2003 yılında bankacılık sektörünün toplam karının %32'sini elde etmişlerdir. Ziraat Bankası'nın karlılığa göre sektördeki payı %19, Halk Bankası'nın %9 ve Vakıflar Bankası'nın %9 olmuştur. Ziraat Bankası'nın sektör payı 2005 yılında %32'ye kadar çıkmış, 2011 yılında %11'e kadar gerilemiş, Halk Bankası'nın 2013 yılında %12'ye, Vakıflar Bankası'nın ise 2004 yılında %10'a kadar yükselmiştir. 2015 yılında Ziraat Bankası 2003 yılına göre karını bir puan artırarak %20'ye, Vakıflar Bankası 4 puan artırarak %8'e çıkarmış, Halk Bankası'nın %9 olan payında bir değişiklik olmamış ve kamu sermayeli bankaların karlılığa göre bankacılık sektöründeki payı %37 olmuştur.

4. BANKALARIN AKTİF KALİTESİ İLE İLGİLİ ORANLARI

Bankaların aktif kalitesi ile ilgili oranlar; krediler ve alacakların toplam aktiflere oranı, mevduatın toplam aktiflere oranı, krediler ve alacakların mevduata oranı ve takipteki kredilerin krediler ve alacaklara oranlarından oluşmaktadır.

4.1. Krediler ve Alacakların Toplam Aktiflere Oranı

Krediler ve alacakların toplam aktiflere oranı, fon kaynaklarının ne kadarının kredilerde değerlendirildiğini göstermektedir. Bankalar krediler dışında devlet tahvili ve hazine bonosundan da faiz geliri elde edebilmektedirler. Devlet tahvili ve hazine bonosuna göre krediler daha riskli ancak elde edilecek faizi daha yüksek plasmanlardır.

Tablo 12: Kamu sermayeli bankaların krediler ve alacaklar / toplam aktifler oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vakıflar B.	27,5	33,3	36,8	48,7	55,3	58,4	53,4	60,7	64,3	65,1	64,0	66,1	67,7
Halk B.	13,0	16,9	23,0	33,8	45,0	50,6	53,5	60,7	61,7	60,9	60,6	65,5	67,5
Ziraat B.	11,8	16,0	20,6	24,2	26,7	29,5	29,5	38,0	44,5	43,9	53,5	57,3	61,7
Kamu Ser.	15,3	20,1	25,3	32,8	38,6	42,0	41,5	49,2	54,2	54,7	58,5	62,1	64,9
Sektör Ort.	28,0	33,7	38,6	45,0	50,0	52,0	47,7	52,9	57,2	59,2	62,1	64,1	65,2

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2001 - 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların krediler ve alacaklarının toplam aktiflere oranı incelendiğinde; özellikle Ziraat Bankası'nın incelenen dönem boyunca sektör ortalamasının altında kaldığı, ancak 2003 yılında %11,8 olan oranın 2015 yılında %61,7'ye yükseldiği görülmektedir. Halk Bankası, incelenen 13 yıl boyunca 7 yıl sektör ortalamasının altında olduğu, 2003 yılında %13 olan oranın 2015 yılında %67,5'e çıktığı görülmektedir. Kamu sermayeli bankalar içerisinde 2015 yılına göre en yüksek orana sahip olan Vakıflar Bankası, incelenen dönem boyunca sadece 2003, 2004, 2005 yıllarını kapsayan üç yılda sektör ortalamasının altında kaldığı, diğer yıllarda sektör ortalamasının üzerinde bir orana sahip olduğu görülmektedir. Vakıflar Bankası'nın sahip olduğu oran 2009 ve 2013 yıllarında, Halk Bankası'nın 2012 ve 2013 yıllarında ve Ziraat Bankası'nın 2012 yılında bir önceki yıla göre düşüş göstermiştir.

4.2. Mevduatın Toplam Aktiflere Oranı

Mevduatın toplam aktiflere oranı bankaların fon kaynağı olarak ne kadar mevduata, ne kadar mevduat dışı kaynaklara başvurduğunu gösteren bir orandır. Bankaların temel faaliyetlerinden birinin mevduat toplamak olduğu düşünüldüğünde, toplam pasifler içerisinde fon kaynağı olarak mevduatın oranının daha yüksek olması beklenir.

Tablo 13: Kamu sermayeli bankaların mevduat / toplam aktifler oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Halk B.	71,4	75,7	77,2	79,0	76,7	78,8	72,5	75,1	72,7	73,9	72,0	66,7	65,1
Ziraat B.	72,6	79,6	79,6	83,0	84,3	80,3	79,1	83,2	70,4	73,0	68,3	61,9	61,6
Vakıflar B.	74,2	72,7	70,9	67,1	68,1	71,1	68,9	64,5	68,3	64,3	60,2	58,0	60,1
Kamu Ser.	72,6	77,1	76,8	77,9	78,2	77,6	74,9	76,6	70,5	70,8	67,1	62,1	62,1
Sektör Ort.	64,4	64,4	63,9	64,5	63,6	64,2	63,5	63,9	60,2	59,3	57,7	56,0	55,9

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 - 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların mevduatın aktiflere oranı incelendiğinde; sektör ortalamasındaki gelişime benzer biçimde yıllar itibariyle oranda düşüş ortaya çıkmıştır. Halk Bankası’nın 2003 yılında %71,4 olan oranı 2015 yılında %65,1’e, Ziraat Bankası’nın 2003 yılında %72,6 olan oranı %61,6’ya, en fazla düşüş olan Vakıflar Bankası’nın oranı ise 2003 yılında %74,2 iken 2015 yılında %60,1’e gerilemiştir. Bankaların incelenen dönem içerisinde bir önceki yıla göre oranlarının düştüğü yıllara dikkat edildiğinde, Halk Bankası’nın 2007, 2009, 2011 ve 2013 - 2015 yılları, Ziraat Bankası’nın 2008, 2009, 2011 ve 2013 - 2015, en çok düşüş yaşayan Vakıflar Bankası’nın 2004 - 2006, 2009, 2010, 2012 - 2014 yıllarıdır.

4.3. Kredi ve Alacakların Mevduata Oranı

Kredi ve alacakların mevduata oranı, bankaların kullandıkları kredilerin ne kadarının mevduatla, ne kadarının mevduat dışı kaynakla finanse edildiğini gösterir. Oranın yüksek özellikle yüzde yüzün üzerinde çıkması bankaların mevduat dışı kaynaklara başvurduklarını göstermektedir. Burada mevduat dışı kaynakların tercih edilmesinde en önemli etkenlerden birinin fon maliyeti diğerinin de fon kaynağının vadesi olarak ifade edilebilir.

Tablo 14: Kamu sermayeli bankaların kredi ve alacakların mevduata oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vakıflar B.	37,1	45,8	51,9	72,6	81,3	82,2	77,4	94,0	94,0	101,3	106,4	114,0	112,6
Halk B.	18,2	22,3	29,8	42,8	58,8	64,2	73,9	80,9	84,9	82,4	84,2	98,1	103,8
Ziraat B.	16,2	20,1	25,9	29,1	31,7	36,8	37,3	45,7	63,2	60,0	78,3	92,6	100,2
Kamu Ser.	21,1	26,1	33,0	42,1	49,4	54,1	55,4	64,2	77,0	77,2	87,2	99,9	104,5
Sektör Topl.	43,5	52,3	60,4	69,7	78,6	80,9	75,1	82,8	95,0	99,9	107,7	114,4	116,6

Kamu sermayeli bankalar sektör ortalamasının %43,5 olduğu 2003 yılında mevduatların ortalama %21,1’i kadar kredi kullandırmaktaydı. Bu yılda Ziraat Bankası’nın sahip olduğu oran %16,2, Halk Bankası’nın %18,2 ve Vakıflar Bankasının %37,1 olmuştur. Yıllar itibariyle bu oran artış göstermiş, Vakıflar Bankası 2005 yılında, Halk Bankası 2007 yılında ve Ziraat Bankası 2011 yılında %50’yi, aynı bankalar sırasıyla 2012 ve 2015 yıllarında da %100’ü geçmiştir. 2009 yılında sektör ortalaması yaklaşık altı puan düşüş gösterirken, kamu bankalarının sahip olduğu oran yaklaşık 1,5 puan artmıştır. Kamu sermayeli bankalardan Ziraat Bankası ve Halk Bank’ın sahip olduğu oran ekonominin küçüldüğü 2009 yılında artarken Vakıflar Bankası’nın sahip olduğu oran azalmıştır. Ancak

2012 yılında tersine bir durum oluşmuş, Ziraat Bankası ve Halk Bank'ın sahip olduğu oran azalırken Vakıflar Bankası'nın sahip olduğu oran artış göstermiştir.

4.4. Takipteki Kredilerin Krediler ve Alacaklara Oranı

Bankaların kullandıkları kredilerin kalitesini gösteren takipteki kredilerin krediler ve alacaklara oranının düşük olması, bankalar için olumlu olarak yorumlanmaktadır. Bu oranın yüksek olması, bankaların kullandıkları kredilerin kalitesinin düşük ve geri ödemelerinde problem olduğunu göstermektedir.

Tablo 15: Kamu sermayeli bankaların takipteki krediler (net) / krediler ve alacaklar oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat B.	1,2	0,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	1,1	0,7	0,6	0,5
Vakıflar B.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,4	0,1	0,2	0,4	0,3	0,2	0,7
Halk B.	1,3	1,0	0,3	0,1	0,1	0,8	1,0	0,7	0,5	0,5	0,5	1,3	0,7
Kamu Ser.	0,8	0,5	0,2	0,2	0,1	0,5	0,6	0,4	0,3	0,7	0,5	0,7	0,6
Sektör Ort.	1,4	0,7	0,5	0,3	0,4	0,7	0,8	0,6	0,5	0,7	0,6	0,7	0,7

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2001 - 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların takipteki kredilerin krediler ve alacaklara oranı incelendiğinde; Ziraat Bankası'nın 2006, 2012 ve 2013 yılları olmak üzere incelenen dönem içerisinde üç yıl, Halk Bankası'nın 2004, 2008 - 2010 ve 2014 yılları olmak üzere beş yıl, sektör ortalamasının üzerinde, Vakıflar Bankası'nın ise incelenen dönem boyunca sektör ortalamasının altında oranlara sahip olduğu görülmektedir. 2012 yılında sektör ortalaması %0,7 iken Ziraat Bankası'nın %1,1, 2014 yılında sektör ortalaması %0,7 iken Halk Bankası'nın %1,3 orana sahip olması dikkat çekicidir.

4.5. Tüketici Kredilerinin Toplam Krediler ve Alacaklara Oranı

Bankalar firmalara kısa ve uzun vadeli kredi kullandığı gibi tüketicilere de farklı vadelerde kredi kullandırmaktadır. Bankaların kullandıkları kredilerde uyguladıkları faiz oranları incelendiğinde genelde tüketici kredilerine uygulanan faiz oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bankaların sahip olduğu toplam krediler ve alacaklar içerisinde tüketici kredilerinin oranının yüksek olması nedeni daha yüksek faiz kazanma isteği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 16: Kamu sermayeli bankaların tüketici kredileri / krediler ve alacaklar oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vakıflar B.	42,3	47,3	25,8	27,1	27,9	28,3	29,4	33,2	36,8	35,6	35,1	31,4	29,6
Ziraat B.	19,5	27,5	35,9	43,6	46,2	43,1	45,6	40,6	42,5	40,4	33,6	29,7	26,9
Halk B.	10,7	15,9	13,5	18,4	22,7	21,2	22,5	25,6	26,5	26,6	27,2	24,6	21,1
Kamu Ser.	26,2	32,6	27,7	31,0	32,7	31,4	33,0	33,8	35,9	34,4	32,1	28,7	26,0
Sektör Ort.	23,5	27,2	29,8	31,2	33,3	31,7	33,7	33,3	33,0	33,7	31,6	28,5	25,7

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2001 - 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların tüketici kredilerinin krediler ve alacaklar içerisindeki payı incelendiğinde; Halk Bankası'nın incelenen dönemin tamamında sektör ortalamasının altında

kaldığı, Vakıflar Bankası'nın 2005 yılından 2010 yılına kadar beş yıl, Ziraat Bankası'nın 2003 yılında bir yıl sektör ortalamasının altında orana sahip olduğu görülmektedir. Ziraat Bankası'nın 2008, 2010 ve 2012 – 2015 yıllarında, Halk Bankası'nın 2005, 2008, 2014 ve 2015 yıllarında, Vakıflar Bankası'nın 2005, 2012 – 2015 yıllarında ilgili oranın bir önceki yıla göre azaldığı görülmektedir.

5. KARLILIK ORANLARI

Karlılık oranları, banka varlıklarının ve banka ortaklarının yatırdıkları paraların getirisini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu çalışmada karlılık oranları olarak; toplam aktif karlılığı ve özkaynak karlılığı oranları kullanılmıştır.

5.1. Aktiflerin Karlılığı

Net dönem karının aktiflere oranı, bankanın plasmanlarının ne kadar karlı aktiflerde kullanıldığını göstermektedir. Bu oranın yüksek olması fon kaynaklarının karlı aktiflerde değerlendirildiğini gösterir.

Tablo 17: Kamu sermayeli bankaların net dönem karı / toplam aktifler oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	2,3	2,7	2,8	2,9	2,9	2,0	2,8	2,5	1,3	1,6	1,6	1,6	1,7
Halk Bankası	2,5	2,1	2,0	2,5	2,8	2,0	2,7	2,8	2,2	2,4	2,0	1,4	1,2
Vakıflar Bankası	1,4	2,6	1,7	2,1	2,4	1,4	1,9	1,6	1,4	1,4	1,2	1,1	1,1
Kamu Sermayeli	2,2	2,5	2,3	2,6	2,8	1,9	2,6	2,3	1,6	1,8	1,6	1,4	1,4
Sektör Ort.	2,2	2,1	1,4	2,3	2,6	1,8	2,4	2,2	1,6	1,7	1,4	1,3	1,1

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, "Seçilmiş Rasyolar", 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların aktif karlılığı incelendiğinde; Ziraat Bankası'nın sahip olduğu oran 2003 yılında %2,3 iken 2006 ve 2007 yıllarında %2,9'a kadar çıkmış, ancak 2011 yılında %1,3'e gerilemiş ve 2012 yılı ile birlikte sektör ortalamasının altında kaldığı yıl olmuştur. Bu çerçevede Ziraat Bankası incelenen dönem boyunca sadece 2011 ve 2012 yılında sektör ortalamasının altında bir orana sahip olmuştur. 2003 yılında %2,5 olan Halk Bankasının bu oranı, 2007 ve 2010 yıllarında %2,8'e kadar yükselmiş, ancak 2014 yılında %1,4'e, 2015 yılında da %1,2'ye gerilemiştir. Halk Bankası, incelenen dönem içerisinde sektör ortalamasının altında orana sahip olmamıştır. Vakıflar Bankası 2003 yılında sahip olduğu %1,4 oranı ile sektör ortalamasının altında bir orana sahip olmuş, ayrıca 2006 yılından 2015 yılına kadar da bu durum gerçekleşmiştir. Vakıflar Bankası incelenen on üç yılın on yılında sektör ortalamasının altında oranlara sahip olmuştur.

5.2. Özkaynakların Karlılığı

Özkaynakların ne kadar karlı yatırımlarda kullanıldığını gösteren net dönem karının özkaynaklara oranı kardan pay alacak olan ortaklar açısından önem arz etmektedir.

Tablo 18: Kamu sermayeli bankaların net dönem karı / özkaynaklar oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	18,4	30,3	31,1	31,9	32,6	29,0	33,9	27,6	15,9	15,4	18,1	14,2	16,4
Halk Bankası	18,9	17,5	16,6	22,8	25,8	23,7	28,3	27,0	23,7	21,1	19,4	13,3	11,9
Vakıflar Bankası	19,8	31,0	12,6	17,2	19,7	13,3	17,0	13,5	13,2	12,3	12,6	11,9	11,5
Kamu Sermayeli	18,7	26,6	21,6	25,1	26,8	22,5	27,2	23,4	17,3	16,2	17,0	13,4	13,9
Sektör Ort.	15,8	14,0	10,6	18,9	19,5	15,4	18,3	16,5	13,8	13,0	12,8	11,0	10,2

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların özkaynak karlılığı incelendiğinde; Ziraat Bankası’nın sahip olduğu oran sektör ortalamasının çok üzerinde seyretmiş, 2003 yılında %18,4 olan oran 2009 yılında incelenen dönem içerisindeki en yüksek oran olan %33,9’a çıkmış, 2014 yılında %14,2’ye kadar düşen oran 2015 yılında %16,4 olmuştur. Halk Bankası’nın da sahip olduğu oranlar incelenen dönem süresinde sektör ortalamasının üzerinde olmuş, 2009 yılında incelenen dönem içerisindeki en yüksek orana çıkmış, 2015 yılında en düşük oran olan %11,9 olarak gerçekleşmiştir. Vakıflar Bankası’nın sahip olduğu oranlar ise incelenen 13 yıl boyunca yedi yıl sektör ortalamasının altında gerçekleşmiş, 2004 yılında %31 ile en yüksek, 2015 yılında %11,5 ile de en düşük orana sahip olmuştur.

5.3. Şube Başına Net Kar

Net karın şube sayısına bölünmesi ile elde edilen şube başına kar, banka şubelerin ne kadar karlı çalıştığını göstermektedir. Şube başına kar tutar (TL) olarak hesaplanması sebebi ile bankaların başarısının geçmiş verilere göre değil sektör ortalamasına göre değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Tablo 19: kamu sermayeli bankaların şube başına net karı (bin TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ziraat Bankası	935	1.336	1.572	1.684	1.879	1.682	2.668
Halk Bankası	922	747	911	1.468	1.917	1.637	2.438
Vakıflar Bankası	784	2.108	1.754	2.452	2.848	1.434	2.295
Kamu Sermayeli	880	1.397	1.412	1.868	2.215	1.584	2.467
Sektör Ortalaması	940	1.057	915	1.603	1.881	1.453	2.158

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Tablo 19(Devamı): Kamu sermayeli bankaların şube başına net karı (bin TL)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	2.654	1.441	1.750	2.005	2.373	2.849
Halk Bankası	2.835	2.652	3.161	3.137	2.451	2.439
Vakıflar Bankası	1.819	1.804	1.962	1.846	1.963	2.098
Kamu Sermayeli	2.436	1.966	2.291	2.329	2.262	2.462
Sektör Ortalaması	2.257	1.936	2.209	2.143	2.180	2.291

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların şube başına net karı incelendiğinde; 2015 yılı verilerine göre ilk sırada yer alan Ziraat Bankası, incelenen dönem içerisinde 2007, 2011, 2012 ve 2013 yılları olmak üzere dört yıl sektör ortalamasının altında kalmış, 2003 yılında 936 bin TL olan tutar, 2015 yılında incelenen dönem içerisindeki en yüksek tutar olan 2.849 bin TL’ye ulaşmıştır. İkinci sırada yer alan Halk Bankası incelenen dönem içerisinde 2003 yılından 2007 yılına kadar olmak üzere dört yıl sektör ortalamasının altında kalmış, ancak daha sonraki performansıyla 2012 ve 2013 yıllarında üç milyon TL’yi geçmiştir. Vakıflar Bankası incelenen dönem içerisinde 2003, 2008 ve 2010 yılından 2015 yılı dahil olmak üzere sekiz yıl sektör ortalamasının altında kalmıştır. Sektör ortalaması ile birlikte her üç banka da 2008 yılında şube başına net karda düşme yaşamıştır. En dikkat çekici düşüş 1.414 bin TL ile Vakıflar Bankası’nda olmuştur.

5.4. Personel Başına Karlılık

Net karın personel sayısına bölünmesi ile elde edilen personel başına kar, banka personelinin kara katkısını göstermektedir. Burada da personel başına karın tutar (TL) olarak hesaplanması sebebi ile bankaların başarısında kriter olarak geçmiş verilerin değil sektör ortalamasının alınması uygun olacaktır.

Tablo 20: Kamu sermayeli bankaların net dönem karı / personel sayısı (TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ziraat Bankası	48.469	72.312	88.450	101.528	112.639	100.192	158.167
Halk Bankası	57.076	47.376	50.623	79.466	98.485	81.656	130.428
Vakıflar Bankası	31.603	87.273	74.679	100.273	118.506	78.708	123.215
Kamu Sermayeli	47.122	67.964	75.410	95.180	109.919	90.134	142.528
Sektör Ortalaması	45.518	50.769	43.211	76.713	90.403	74.441	112.974

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Tablo 20(Devamı): Kamu sermayeli bankaların net dönem karı / personel sayısı (TL)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	163.511	86.198	114.456	134.681	171.529	200.918
Halk Bankası	149.442	149.894	173.335	185.904	127.411	135.348
Vakıflar Bankası	104.451	100.393	108.445	106.137	117.493	125.243
Kamu Sermayeli	145.658	106.941	129.989	140.757	143.409	161.617
Sektör Ortalaması	119.662	104.962	121.479	119.581	121.790	127.453

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların personel başına karlılık rakamları incelendiğinde; Ziraat Bankası’nın incelenen 13 yıl içerisinde 2011 ve 2012 yıllarında, Halk Bankası’nın sadece 2004 yılında, Vakıflar Bankası’nın 2003 ve 2010 – 2015 yılları olmak üzere yedi yıl sektör ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Bankacılık sektör ortalamasında 2005, 2008, 2011 ve 2013 yıllarında bir önceki yıla göre düşüş görülmüştür. Personel başına karlılıkta düşüş Ziraat Bankası’nda 2008 ve 2011 yıllarında, Halk Bankası’nda 2004, 2008 ve 2014 yıllarında, Vakıflar Bankası’nda 2005, 2008, 2010, 2011 ve 2013 yıllarında görülmüştür.

6. PERSONEL BAŞINA MALİYET

Personel başına maliyet, personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere bölünmesi ile elde edilen oran ve personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının personel sayısına bölünmesi ile elde edilen tutar olmak üzere iki alt başlıkta incelenmektedir.

6.1. (Personel Gideri + Kıdem Tazminatı) / Toplam Aktifler Oranı

Personel başına maliyetlerden ilki olan personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranı aktiflere göre personele yapılan ödemenin büyüklüğünü gösterir. Bu oranın düşük ya da yüksek olması personele yapılan ödemeye bağlı olduğu gibi aktiflerin büyüklüğüne de bağlıdır.

Tablo 21: Kamu sermayeli bankaların (personel gideri + kıdem tazminatı)/toplam aktifler oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Halk Bankası	1,6	1,2	1,6	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Vakıflar Bank.	1,5	1,2	1,0	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8
Ziraat Bankası	1,7	1,4	1,2	1,1	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7
Kamu Ser.	1,6	1,3	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Sektör Ort.	1,7	1,6	1,4	1,3	1,4	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranı incelenen dönem boyunca, Halk Bankası’nın 2005 yılı hariç, sektör ortalamasının altında çıkmıştır. Bunun anlamı, kamu sermayeli bankaların personel ödemelerinin diğer banka gruplarının altında olduğudur. Bu oran üç banka için de yıllar itibarıyla yaklaşık yarı yarıya düşüş göstermiştir. Bu düşüş; Halk Bankası için 2003 yılında %1,6’dan 2015 yılında %0,8’e, Vakıflar Bankası için 2003 yılında %1,5’ten 2015 yılında

%0,8'e ve Ziraat Bankası içi de 2003 yılında %1,7'den 2015 yılında %0,7'ye şeklinde olmuştur.

6.2. (Personel Gideri + Kıdem Tazminatı) / Personel Sayısı

Personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının personel sayısına bölünmesi ile elde edilen tutar personel başına yapılan ödemeyi göstermektedir. Bu tutarın (TL) olarak hesaplanması sebebi ile karşılaştırmanın geçmiş verilere göre değil sektör ortalamasına göre yapılması uygun olacaktır.

Tablo 22: Kamu sermayeli bankaların (personel gideri + kıdem tazminatı)/personel sayısı (bin TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Halk Bankası	37,0	27,6	40,2	38,8	41,5	44,4	50,4	53,5	57,9	62,8	76,8	75,3	92,8
Vakıflar Bank.	35,1	41,4	45,3	47,4	55,0	61,3	62,8	64,8	70,1	72,1	75,6	83,5	91,3
Ziraat Bankası	21,0	34,2	37,3	39,0	41,8	46,1	50,2	59,0	57,5	65,6	73,4	79,1	81,4
Kamu Ser.	35,7	35,3	39,6	40,6	44,5	49,0	53,1	58,8	60,7	66,5	74,9	79,1	87,4
Sektör Ort.	34,2	37,8	41,3	44,5	49,4	54,8	57,8	63,2	68,8	75,8	82,1	89,7	99,7

Kaynak: TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2005 - 2015, Temmuz 2016; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi, “Seçilmiş Rasyolar”, 2001 – 2006, Temmuz 2007; TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 - 2015, Haziran 2016.

Kamu sermayeli bankaların personel başına maliyetleri ortaya koyan personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının personel sayısına oranı incelendiğinde; ağırlıklı olarak Vakıflar Bankası’nın sektör ortalaması, Halk Bankası ve Ziraat Bankası’ndan daha fazla ödeme yaptığı görülmektedir. Ziraat Bankası’nın yaptığı ödeme incelenen dönem boyunca, Halk Bankası’nın ise 2003 yılı hariç sektör ortalamasının altında kalmıştır. Vakıflar Bankasının yaptığı ödeme ise 2003 yılından 2012 yılına kadar sektör ortalamasının üzerinde, 2012 yılı ve sonrasında ise sektör ortalamasının altında olmuştur.

7. SONUÇ

Banka aktiflerinin GSYH’ya oranı 2003 yılından 2015 yılına kadar sürekli artış göstermiş, 2013 yılında %100’ü aşarak %105’e, 2015 yılında da %114,5’e ulaşmıştır. 2012 yılına kadar mevduatın GSYH’ya oranı krediler ve alacakların GSYH’ya oranından daha yüksek iken 2012 yılında birbirine eşit olmuş ve bu yıldan sonra kredilerin GSYH’ya oranı mevduatın GSYH’ya oranından daha yüksek olmuştur. Kredi ve alacakların mevduata oranı 2003 yılında %44 iken 2008 yılında %81 olmuş, 2009 yılında %75’e gerilemiş, 2012 yılında %100’e ulaşmış, 2014 yılında %115 ve 2015 yılında da %117 olmuştur. Bu durum bankalardaki mevduatın krediler için yetmediği ve bankaların mevduat dışı kaynaklara başvurduğu anlamına gelmektedir. Kamu sermayeli bankalar içerisinde 2015 yılı için 302.848 milyon TL aktif büyüklüğe sahip Ziraat Bankası en büyük aktif büyüklüğe sahip bankadır. İncelenen bankaların aktif büyüklüğe göre sektör paylarında 2015 yılı verilerine göre Ziraat Bankası %13,5 ile ilk sırada yer almıştır. Ancak Ziraat Bankası 2003 yılına göre sektör payında 5,2 puanlık düşüş yaşamıştır. Kamu sermayeli bankaların 2003 yılında %18,2 olan krediler ve alacaklara göre sektör payı 2015 yılında %30’a yükselmiş, bu artışta Ziraat Bankası ve Halk Bankası önemli katkı sağlamıştır. Kamu sermayeli bankalarının toplam mevduata göre sektör payları 2003 yılında %37,5 iken 2015 yılında %33,5’e gerilemiş, Ziraat Bankasının mevduata göre sektör payı önemli ölçüde düşüş göstermiştir. Kamu sermayeli bankaların 2003 yılında %32 olan karlılığa göre sektör payı 2015 yılında %37’ye yükselmiş, burada en önemli katkıyı Vakıflar Bankası sağlamıştır.

Bankaların kredi kalitesi oranlarından krediler ve alacakların toplam aktiflere oranına bakıldığında, Ziraat Bankası'nın incelenen dönem boyunca sektör ortalamasının altında kaldığı dikkat çekmektedir. Mevduatın aktiflere oranına bakıldığında, sektör ortalamasındaki gelişime benzer biçimde, yıllar itibariyle oranda düşüş görünmektedir. Bu durum yıllar itibariyle bankaların mevduat dışı kaynakları daha fazla kullanmaya başladığını göstermektedir. Aktif kalitesini gösteren oranlardan bir diğeri olan takipteki kredilerin krediler ve alacaklara oranına bakıldığında Vakıflar Bankası'nın incelenen dönem boyunca sektör ortalamasının altında kaldığı görünmektedir. Bu durum Vakıflar Bankası'nın kullandığı kredilerin kalitesinin sektör ortalamasının altında olduğu anlamına gelmektedir. Bankaların aktif karlılığına bakıldığında, Halk Bankası'nın, incelenen dönem boyunca, Vakıflar Bankası'nın on yıl sektör ortalamasının altında olduğu görünmektedir. Bu çerçevede karlılık açısından en başarısız banka Halk Bankası olduğu sonucu çıkarılabilmektedir. Bankaların özkaynak karlılığında ise Ziraat Bankası'nın sektör ortalamasının çok üzerinde orana sahip olduğu dikkati çekmektedir. Şube başına karlılıkta ve personel başına karlılıkta Vakıflar Bankası son sırada yer almaktadır. Bankaların personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranına bakıldığında, personel ödemelerinin diğer banka gruplarının altında olduğu görünmektedir. Personel başına maliyetleri ortaya koyan personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının personel sayısına oranına bakıldığında ise ağırlıklı olarak Vakıflar Bankası'nın sektör ortalamasından, Halk Bankası'ndan ve Ziraat Bankası'ndan daha fazla ödeme yaptığı görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, R. ve A. S. Albayrak (2009). “Mevduat bankalarında performansın mülkiyet yapısına göre finansal göstergelerle incelenmesi”. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*. Cilt: 46, Sayı: 530, s. 27 – 40.
- Aktaş, H. ve Kargın, M. (2007). “Türk bankacılık sektöründeki yabancı ve ulusal bankaların finansal oranlar açısından karşılaştırılması”. *Yönetim ve Ekonomi*. Cilt:14, Sayı: 2, s. 31 – 45.
- Arslan, E. ve Bora, A. (2016). *Milenyum Öncesi ve Sonrası (1991 – 2015) Türkiye'deki Bankacılık Sektörü* 1. Basım. Ankara: Ankara Ofset Basım Matbaacılık.
- Artar, O. K. ve Sarıdoğan, A. A. (2012). “Küresel finansal krizin Türkiye'de bankacılık sektörü mali yapısına etkileri”. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Sayı 2, s. 1 – 17.
- Ata, H. A. (2009). “Banka yabancılaşmasının Türkiye'deki yerli ve yabancı bankalar açısından karşılaştırılması”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt: 23, Sayı: 4, s. 109 – 124.
- Bağcı, H. ve Rençber, Ö. F. (2014). “Kamu bankaları ve halka açık özel bankaların promethee yöntemi ile karlılıklarının analizi”. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 6(1), s. 39-47.
- Demirel, E., Atakişi, A., ve Abacıoğlu, S. (2013). “Bankacılık faaliyet oranlarının panel veri analizi: Türkiye'deki kamu, özel ve yabancı sermayeli bankaların durumu”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. Temmuz, s. 101 – 112.
- Demireli, E. (2010). “TOPSIS çok kriterli karar verme sistemi: Türkiye'deki kamu bankaları üzerine bir uygulama”. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 5:1, 2010, s. 101 – 112.

- Küçükaksoy, İ. ve Önal, S. (2013). "Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların etkinliklerinin veri zarflama analizi yöntemi ile ölçülmesi: 2004-2011 yılları uygulaması". *Ekonometri ve İstatistik*. Sayı:18, s. 56 – 80.
- Önal, Y. B. ve Sevimeser, N. C. (2006). "Yabancı banka girişlerinin Türk bankacılık sistemine etkileri: yerli ve yabancı bankaların etkinlik analizi". *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 15, Sayı 2, s. 295 – 312.
- Özgür, E. (2008). "Kamu bankalarının finansal etkinliği", *Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt: X, Sayı: 3, s. 247 – 260.
- Sarıtaş, H. ve Gökçe, A. (2012). "Türkiye’de faaliyet gösteren ulusal ve yabancı sermayeli bankaların sermaye yeterlilik oranı açısından değerlendirilmesi". *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*. Cilt: 49, Sayı: 571, s. 33 – 42.
- Sümer, G., (2016). "Türk bankacılık sektörünün tarihsel gelişimi ve AB bankacılık sektörü ile karşılaştırılması". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18/2, s. 485-508.
- Taşkın, F. D. (2011). "Türkiye’de ticari bankaların performansını etkileyen faktörler". *Ege Akademik Bakış*. Cilt: 11, Sayı: 2, s. 289 – 298.
- Uçkun, N. ve Girginer, N. (2011). "Türkiye’deki kamu ve özel bankaların performanslarının gri ilişki analizi ile incelenmesi". *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (21), 2011, s. 46 – 66.
- Yücel, L. İ. (2009). "Türkiye’de faaliyet gösteren kamu bankaları, özel sermayeli bankalar ve yabancı bankaların performanslarının 2002 – 2007 döneminde temel bileşenler ve faktör analizi ile değerlendirilmesine ilişkin bir uygulama". *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. Sayı: 12, s. 118-138.
- Türkiye Bankalar Birliği. *Türkiye’de Bankacılık Sistemi 1959 – 2015*. Haziran 2016.
- Türkiye Bankalar Birliği. *Türkiye’de Bankacılık Sistemi "Seçilmiş Rasyolar" 2005 – 2015*. Temmuz 2016.
- Türkiye Bankalar Birliği. *Türkiye’de Bankacılık Sistemi "Seçilmiş Rasyolar" 2001 – 2006*. Temmuz 2007.

www.tbb.org.tr